

STORTINGET

Innst. 368 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
frå næringskomiteen

Dokument 8:216 S (2022–2023)

Innstilling frå næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om et bærekraftig og langsiktig havbruk

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet blir det fremja følgjande forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge om trafikklssystemet i havbruk slik at prisen på tillatelse senkes for de aktørene som leverer på krav om null lus, null rømming, null eggutslipp og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon.
2. Stortinget ber regjeringen justere trafikklssystemet i havbruk, slik at rødt lys i et område gir krav om umiddelbar nedskalering av produksjon, uten unntak.
3. Stortinget ber regjeringen uten unntak fryse produksjonen i områder som får gult lys i henhold til trafikklssystemet for havbruk, til nye miljøkrav innfris og nye konsekvensutredninger er på plass.
4. Stortinget ber regjeringen føre strengere kontroll med oppfyllelse av tillatelse til akvakultur med matfisk i sjø, slik at tillatelse til akvakultur med matfisk i sjø kan trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklssystemet for havbruk brytes.
5. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelse fra nå kun tildeles forurensningsfrie oppdrettsanlegg, som lukkede anlegg.

6. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelse skal gå til oppdrettsanlegg som nyttiggjør seg slammet fra anlegget.
7. Stortinget ber regjeringen innføre krav til eksisterende oppdrettsanlegg om bærekraftig oppsamling av slam for bruk til biogass og fosforgjødsel.
8. Stortinget ber regjeringen innen 2024 utforme en plan for hvordan alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp og i en så stor grad som mulig nyttiggjøres, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
9. Stortinget ber regjeringen avvike oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder, hvor aktører som må flytte, får forrang på nye lokaliteter utenfor laksefjordene.
10. Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige forskriftsendringer for å gjennomføre en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelse til akvakultur med matfisk i sjø.
11. Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.
12. Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige forråvarer som ikke har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett i Norge, herunder blant annet ved bruk av Bionova.
13. Stortinget ber regjeringen heretter kun gi tidsbegrensede konsesjoner for all form for havbruk, med en ramme på maksimalt 20 år.
14. Stortinget ber regjeringen stanse nye tillatelse til torskeoppdrett og fryse all produksjon inntil konsekvenser for kysttorsken er nøye utredet.»

Ein viser til dokumentet for ei nærare utgreiing om forslaga.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Karianne B. Bråthen, Per Vidar Kjølmoen, Sverre Myrli og Solveig Vitanza, frå Høgre, Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland og Lene Westgaard-Halle, frå Senterpartiet, Jenny Klinge, leiaren Willfred Nordlund og Per Olav Tyldum, frå Framstegspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, frå Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, frå Raudt, Geir Jørgensen, frå Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og frå Miljøpartiet Dei Grøne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:216 S (2022–2023) om et bærekraftig og langsiktig havbruk. Komiteen viser til fiskeri- og havministeren sitt brev av 19. april 2023 med statsråden si vurdering av forslaget. Brevet er lagt ved innstillinga. Komiteen viser til at det er halde ei skriftleg høyring, og at det har kome inn åtte høyringssvar, frå Sjømat Norge, Tekna, Dyrevernalliansen, Norges Miljøvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Avfall Norge, Preline Fishfarming System AS og ScaleAQ Group.

Komiteen viser til at Noreg eksporterte 2,9 millionar tonn sjømat til ein verdi av 151,4 mrd. kroner i 2022. Det er rekord i verdi og svarer til 40 millionar måltid kvar einaste dag – året rundt. Komiteen viser vidare til at verdien frå havbruk utgjorde 73 pst. av den totale sjømateksporten målt i verdi, dvs. 111,3 mrd. kroner. Vidare viser komiteen til at i volum utgjorde eksporten frå havbruk 45 pst. av det totale volumet, dvs. 1,3 millionar tonn. Eksportvolumet i havbruk fall med 2,5 pst., medan verdien auka med 30 pst. samanlikna med året før.

Fleirtallet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne, viser òg til at norsk havbruk er verdslaiande, og har eit stort potensial for vidare vekst og utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Høyre, viser til at havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon og verdiskaping, og ser det som viktig å legge til rette for vidare vekst for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter. Disse medlemmer er opptatt av at dette må skje på en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig måte. Målet er at Norge skal lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring med produksjon av matressurser til et voksende verdensmarked.

Flertallet merker seg at flere av forslagene som fremmes i Dokument 8:216 S (2022–2023), vil kreve en

radikal omlegging av rammebetingelsene for norsk havbruksnæring.

Flertallet viser til at regjeringen Solberg i 2021 satte ned et havbruksutvalg, som er videreført av regjeringen Støre med et utvidet mandat. Flertallet merker seg at utvalget blant annet skal vurdere målsettingene for tillatelsesreguleringene, helheten i systemet og hvordan det kan tilpasses eksisterende og nye utfordringer. Utvalget skal også vurdere ulike tiltak for å fremme teknologiutvikling som gir mer bærekraftig vekst, herunder en ordning med miljøteknologitillatelser med definert volum, og virkemidler innenfor rammene av trafikklyssystemet. Utvalget skal levere en NOU innen utgangen av september 2023. Flertallet mener dette er et viktig arbeid, og ser det som naturlig å avvente utvalgets rapport.

Flertallet viser videre til at regjeringen blant annet jobber med en helhetlig stortingsmelding om dyrevelferd, og merker seg at statsråden i sitt brev til komiteen viser til at man i den forbindelse vil se på tiltak for å bedre fiskehelse og -velferd i norsk havbruksnæring.

Medlemene i komiteen frå Høgre viser til fiskeri- og havministeren si vurdering av representantforslaget, kor han understrekar at dette vil vere ei radikal omlegging av norsk havbruksnæring som i svært liten grad er i tråd med formålet om føreseielege rammevilkår. Desse medlemene deler mykje av denne oppfatninga.

Medlemene i komiteen frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre viser vidare til at svært mange av dei ulike forslaga er omfatta av pågåande evalueringar, vurderingar og utgreiningar frå ulike etatar, og at dette særleg gjeld Havbruksutvalet med det mandatet og tilleggsmandatet dette har fått. Desse medlemene meiner det vil vere naturleg å avvente resultatet av desse arbeida samt sjå dei i samanheng før det blir gjort nye grep.

Desse medlemene vil her peike på at fleire av dei nemnde vurderings- og utgreiingsarbeida av ulike grunnar har blitt forseinka. Det er derfor viktig at det nå blir halde ei god framdrift, skal havbruksnæringa i Noreg ha ei god utvikling og greie å realisere det store potensialet for berekraftig vekst.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at statsråden i sitt brev til komiteen skriver at de foreliggende forslagene innebærer en radikal omlegging av havbruksnæringen, og at de ikke er forenelige med forutsigbare rammebetingelser. Disse medlemmer er enig i dette og påpeker vidare at forutsigbare rammebetingelser også er viktig når det gjelder utforming av skatteregimet for havbruksnæringen. Disse medlemmer viser til at det er utfordringer i havbruket med fiskehelse og mil-

jøpåvirkning, og merker seg at fiskehelse skal omtales nærmere i dyrevelferdsmeldingen som er varslet. Disse medlemmer merker seg videre at miljøteknologiordningen lenge har vært varslet, men at regjeringen nå sier at dette skal vurderes av Havbruksutvalget og derfor først vil presenteres når utvalgets rapport kommer i september. Disse medlemmer understreker at en slik ordning er viktig for å stimulere til utvikling av miljøvennlig teknologi. Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i at det er viktig å øke produksjonen av nye bærekraftige fôrvarer, men mener at det ikke nødvendigvis er Bionova som er best skikket for denne oppgaven.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne understreker at havet er en matkilde for over 3 milliarder mennesker, og at havbruk er en viktig eksportnæring for Norge i dag. Likevel anerkjenner disse medlemmer at oppdrettsnæringen samtidig har vesentlige utfordringer med blant annet lakselus, rømming, dyrevelferd, ikke bærekraftig fiskefôr, avfall og forurensning.

Disse medlemmer viser til statsrådets brev, hvor det vises til at all matproduksjon setter fotavtrykk i miljøet. Disse medlemmer er enig med statsråden i at menneskelig ressursutvinningsaktivitet påvirker miljøet, og det kan føre med seg både positive og negative påvirkninger. Matproduksjon finner likevel sitt opphav i et biologisk samspill og har et potensial til å ha langt mindre negativ påvirkning på miljøet enn mange andre former for ressursutvinning. Disse medlemmer mener derfor at det kan og bør stilles langt strengere bærekraftskrav til oppdrettsnæringen enn hva som gjøres per i dag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ønsker å påpeke den internasjonale trenden med å stille langt strengere krav til oppdrettsnæringen. I USA har den siste tiden stater som Alaska, California, Washington og Oregon forbudt «åpne anlegg», i likhet med Canadas vedtak fra 2019 og Argentinas vedtak fra 2021. Disse medlemmer mener at krav om forurensningsfrie anlegg for utvidet produksjon og nye tillatelser vil sikre at teknologiutviklingen må gå langt raskere enn hva den har gjort til nå.

Disse medlemmer ønsker å vise til at flere aktører også i Norge krever endringer i oppdrettsnæringen. Natur og Ungdom lanserte i november 2022 en boikott av oppdrettslaks sammen med Sosialistisk Ungdom, Grønn Ungdom, Rød Ungdom og magasinet Oppstrøms. Framtiden i våre hender og Bellona har i lang tid jobbet for endringer i innsatsfaktorene i fiskeføret. Na-

turvernforbundet og Greenpeace er motstandere av åpne oppdrettsanlegg.

Disse medlemmer understreker at villaksen i 2021 ble rødlistet. I 2022 undertegnet regjeringen på vegne av Norge FNs naturavtale, som forplikter til å stanse utryddelsen av arter og sikre at bruk, høsting og handel med ville arter er bærekraftig, trygg og lovlig. Disse medlemmer mener slike internasjonale forpliktelser vil og skal ha virkning på alle næringer også i Norge, og at det å ikke pålegge nye krav til næringen for å innfri disse forpliktelsene stiller internasjonale avtaler, næringer og miljøet overfor uforholdsmessig risiko. Derfor mener disse medlemmer at statsrådets henvisning i det vedlagte brevet til Innst. 361 S (2014–2015) må leses som at havbruksnæringen trenger gode rammebetingelser over tid, noe som betyr å sikre at den møter internasjonale forpliktelser og forventninger.

Det er disse medlemmers oppfatning at næringen også i Norge ønsker at det stilles klare og langsiktige krav til hva som må skje for å sikre økt bærekraft. Disse medlemmer mener at næringen kun kan vokse dersom den leverer langt bedre på bærekraft, i tråd med hva aktører som WWF mener. Det å gi tildelinger til drift basert på andre kriterier enn objektive kriterier om å skape størst verdi av tillatelsene, vil sikre at veksten i næringen skjer i tråd med det internasjonale markedets krav, noe trenden de siste årene i andre oppdrettsland viser.

Disse medlemmer viser også til at Sivilombudet i 2022 konkluderte med at Kommunal- og distriktsdepartementet gjorde feil da de i 2021 godkjente økt oppdrettsvirksomhet i to kommuner etter protester fra sivilsamfunn og lokale aktører. Departementet hadde ikke tatt tilstrekkelige miljøhensyn, konsekvensutredningene var utilstrekkelige, og ble bedt om å vurdere kommuneplanene på nytt. Disse medlemmer mener dette viser viktigheten av tydeligere krav til miljø og bærekraft tidligere i prosessene enn kun i kontroll og etterprøving av lokaliteter.

Disse medlemmer merker seg at Tekna støtter forslaget om et mer bærekraftig og langsiktig havbruk på et overordnet nivå og flere av forslagene konkret som endringer i trafikklyssystemet, bruk av slam, strengere kontroll med tillatelsene, overgang til MTU, fôrvarer og kartlegging av natur og arter. Videre mener disse medlemmer at Teknas forslag om å forby bruken av villfanget rensefisk er et godt forslag.

Disse medlemmer viser også til at Dyrevernalliansen er positive til endringer i trafikklyssystemet og foreslår at fiskevelferd eksempelvis kan inkluderes, hvor fiskedødelighet kan brukes som en indikator. Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) støtter også tiltakene i representantforslaget. NJFF viser til at trafikklyssystemet i dag tillater inntil 30 pst. dødelighet på grunn av lakselus alene før myndighetene skal vurdere om det skal settes inn tiltak. Videre vil disse medlemmer vise til Avfall

Norge sin støtte til forslaget om at avfallsressursene fra oppdrettsanlegg blir utnyttet. Avfall Norge påpeker at teknologien langt på vei er på plass, men at det trengs politiske rammevilkår for å muliggjøre bruken i nødvendig omfang.

Disse medlemmer ønsker å påpeke at selv om akvakulturloven har krav om etablering, drift og avvikling som er «miljømessig forsvarlig», skjer likevel uforvarlig miljømessig aktivitet i havbruksnæringen altfor ofte. Hvert år siden 2001 har Fiskeridirektoratet mottatt rapporter fra oppdrettselskaper om opptil flere hundre tusen rømte laks. Rømming av laks med lakselus til norske fjordområder fører til massedød av laksesmolt, sjørøye og sjørøret i fjordene.

Disse medlemmer viser til statsrådets vurdering av at det er vanskelig å innføre krav om umiddelbar nedskalering i lokaliteter grunnet frykt for unødvendig slakt av fisk og destruksjon av smolt/settefisk. Disse medlemmer mener statsråden her leser forslaget i en ekstrem forstand. Det er mulig å starte umiddelbar nedskalering av en produksjon som per i dag har intensjoner om vekst, uten at det fører med seg unødvendig slakt. Disse medlemmer påpeker at tidfestede planer om nedskalering på en måte som skåner dyrevelferd og natur er fullt mulig i forslaget slik det foreligger.

Disse medlemmer ønsker videre å vise til at statsråden peker på at det i dag ikke finnes teknologi som gir anlegg uten utslipp. Det finnes likevel anlegg som har langt mindre utslipp. Disse medlemmer viser til Miljødirektoratet, som på sine nettsider skriver:

«Fiskeoppdrett er den største kilden til menneskeskapte utslipp av næringsalter og organiske partikler langs kysten.»

Videre viser Miljødirektoratet til at selv som det er gjort forsøk på å redusere utslipp i havbruksnæringen, så har økt produksjon ført til økte utslipp.

Videre vil disse medlemmer dermed understreke at Miljødirektoratet sin egen empiri taler for at akvakulturloven § 6 første ledd bokstav a og akvakulturdriftforskriften § 5 første ledd ikke er tilstrekkelige for å sikre den miljømessige etableringen, driften og avviklingen som i dag er forventet. Disse medlemmer mener dagens krav i tildeling av tillatelser eller i tilsyn med eksisterende lokaliteter ikke er tilstrekkelig for å få bukt med utslippsproblemet i næringen. Disse medlemmer mener det må være mulig å kreve at vekst i næringen må knyttes til forventninger om nullutslipp, og at et krav om vekst som knyttes til nullutslipp, vil føre til innovasjon i næringen som ikke finnes i dag.

Disse medlemmer viser til budsjettenigheten mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti og opprettelsen av Bionova som en ordning for også å sikre bærekraftige hav. Disse medlemmer mener statsrådets bekymring for kostnadene

knyttet til at næringen skal samle opp slam for videreutvikling, vil løses ved støtte til oppsamlingsprosjekter via Bionova.

Disse medlemmer viser til at Askvoll kommune i mars 2023 stemte mot å tillate et nytt torskeoppdrettsanlegg, i stor grad på grunn av bekymring for livet i fjorden. Saken er nå videresendt til Vestland fylkeskommune, hvor saksbehandler påpeker at vedkommende ikke «husker sist» en kommune sa nei til et oppdrettsanlegg. Disse medlemmer mener dette understreker behovet for å gjøre endringer i kravene til oppdrettsnæringen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge om trafikklyssystemet i havbruk slik at prisen på tillatelser senkes for de aktørene som leverer på krav om null lus, null rømming, null eggutslipp og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon.»

«Stortinget ber regjeringen justere trafikklyssystemet i havbruk, slik at rødt lys i et område gir krav om umiddelbar nedskalering av produksjon, uten unntak.»

«Stortinget ber regjeringen uten unntak fryse produksjonen i områder som får gult lys i henhold til trafikklyssystemet for havbruk, til nye miljøkrav innfris og nye konsekvensutredninger er på plass.»

«Stortinget ber regjeringen føre strengere kontroll med oppfyllelse av tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø, slik at tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø kan trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklyssystemet for havbruk brytes.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser fra nå kun tildeles forurensningsfrie oppdrettsanlegg, som lukkede anlegg.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser skal gå til oppdrettsanlegg som nyttiggjør seg slammet fra anlegget.»

«Stortinget ber regjeringen innføre krav til eksisterende oppdrettsanlegg om bærekraftig oppsamling av slam for bruk til biogass og fosforgjødsel.»

«Stortinget ber regjeringen innen 2024 utforme en plan for hvordan alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp og i en så stor grad som mulig nyttiggjøres, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

«Stortinget ber regjeringen avvikle oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder, hvor aktører som må flytte, får forrang på nye lokaliteter utenfor laksefjordene.»

«Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige forskriftsendringer for å gjennomføre en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.»

«Stortinget ber regjeringen heretter kun gi tidsbegrensede konsesjoner for all form for havbruk, med en ramme på maksimalt 20 år.»

«Stortinget ber regjeringen stanse nye tillatelser til torskeoppdrett og fryse all produksjon inntil konsekvenser for kysttorsken er nøye utredet.»

«Stortinget ber regjeringen forby bruken av villfanget renseskalle innen 2025.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige forråvarer som ikke har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til Fiskehelse rapporten 2022, som slår fast at 56,7 millioner oppdrettslaks døde i sjøfasen i 2022. Det er det høyeste antallet som noen ganger rapportert. Gjennomsnittlig dødelighet i næringen var på 16,1 pst. Dødeligheten har vært stabilt høy over lang tid, og det er få tegn til at havbruksnæringen er på sporet av en løsning på dette problemet. Den grunnleggende årsaken er at laksenæringen drives i åpne merder i det naturlige miljøet til villaks og dens naturlige parasitt, lakselus. Når antall vertedyr (laks) økes voldsomt, vil parasitten respondere tilsvarende, og næringen tvinges til stadig nye og mer inngripende avlusingsmetoder ettersom lusa blir resistent mot gamle metoder. Det er denne behandlingen som dreper og kommer til å fortsette å drepe laksen så lenge lus slipper til. En dødelighet på dette nivået hos alle andre husdyr enn oppdrettsfisk ville blitt ansett som en uakseptabel dyrevelferdskatastrofe.

Disse medlemmer viser til at lusebehandling er blant de viktigste dødsårsakene hos oppdrettslaks i sjøfasen. Dødelighet er dermed en indikator for flere av havbruksnæringens miljø- og dyrevelferdsproblemer. Disse medlemmer mener derfor at dødelighet for oppdrettsfisk bør være en sentral del av vurderingen i

trafikklyssystemet. I dag er det kun dødeligheten av vill laksesmolt på grunn av lakselus som er miljøindikatoren for produksjonsområdene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har foreslått å innføre en grunnrenteskatt på havbruk. Disse medlemmer støtter å innføre en slik grunnrenteskatt, men mener skatteomleggingen som regjeringen legger opp til, også kan være et effektivt virkemiddel for å stimulere havbruksnæringen til å løse miljø- og dyrevelferdsproblemer som forslagsstillerne tar opp.

Disse medlemmer merker seg at statsråden i sitt brev til næringskomiteen datert 19. april 2023 skriver:

«Å kreve en radikal omlegging av norsk havbruksnæring, slik representantenes forslag vil kreve, er i svært liten grad i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår.»

Disse medlemmer minner om at havbruksnæringen har enorme uløste miljø- og dyrevelferdsproblemer. Det er langt på vei dagens «forutsigbare rammevilkår» som har ført havbruksnæringen ut i uføret den er i nå. Skal havbruksnæringen fortsette å være en viktig næring for Norge i årene som kommer, må den operere på en måte som ikke bidrar til å ødelegge økosystemene den er avhengig av. Disse medlemmer ser med bekymring på at statsråden motsetter seg virkningsfulle tiltak for å stanse dagens vedvarende og uakseptabelt store miljøskader. Disse medlemmer mener det åpenbart må være riktig å endre rammevilkårene for havbruksnæringen for å sikre miljø- og dyrevelferds hensyn på en bedre måte enn i dag.

Disse medlemmer er enig med forslagsstillerne i at slam fra oppdrettsanlegg bør samles opp, og støtter forslaget om at regjeringen bør stille krav om at alle nye tillatelser skal gå til oppdrettsanlegg som nyttiggjør seg slammet fra anlegget. Fiskeslam kan være en ressurs for produksjon av biogass, jordforbedringsmiddel, gjødsel og mat til insekter som kan inngå i forproduksjon. Teknologi og bedrifter som kan utnytte dette råstoffet, eksisterer i dag. Det er mulig å utvikle nye verdikjeder hvis tilgangen økes. Disse medlemmer viser til forslagene i Dokument 8:189 S (2022–2023) om å be regjeringen:

«utrede og innføre en ordning som påbyr eller sikrer at slam fra havbruksnæringen samles inn, resirkuleres og kommer i bruk som ressurs for næringsutvikling og produksjon, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024»,

«utrede og innføre et omsetningskrav for resirkulert fosfor i gjødsel», og

«utrede og etablere en ordning som premierer bønder for bruk av gjødsel basert på resirkulerte råvarer.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har merket seg at fiskeslam er godt egnet til biogassproduksjon. I Innst. 312 S (2022–2023), jf. Dokument 8:188 S (2022–2023), foreslo et mindretall bestående av medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti å be regjeringen

«gi Enova og/eller Bionova mandat og ressurser til å støtte oppskalering av biogassproduksjonen i Norge til 10 TWh innen 2035».

I samme innstilling foreslo en samlet komité å be regjeringen om å

«legge fram en plan for økt produksjon av og etterspørsel etter biogass, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024».

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, om å etablere et investeringstilskudd til oppdrettere som vil gå over til lukkede anlegg eller teknologi med tilsvarende miljøstandard.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inkludere dødelighet i sjøfasen i trafikklyssystemet for havbruk. Grensen for å kvalifisere til grønt lys bør settes til maksimalt 10 pst.»

Forslag frå mindretal

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet Dei Grøne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge om trafikklyssystemet i havbruk slik at prisen på tillatelser senkes for de aktørene som leverer på krav om null lus, null rømming, null eggutslipp og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen justere trafikklyssystemet i havbruk, slik at rødt lys i et område gir krav om umiddelbar nedskalering av produksjon, uten unntak.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen uten unntak fryse produksjonen i områder som får gult lys i henhold til trafikklyssystemet for havbruk, til nye miljøkrav innfris og nye konsekvensutredninger er på plass.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen føre strengere kontroll med oppfyllelse av tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø, slik at tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø kan trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklyssystemet for havbruk brytes.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser fra nå kun tildeles forurensningsfrie oppdrettsanlegg, som lukkede anlegg.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser skal gå til oppdrettsanlegg som nyttiggjør seg slammet fra anlegget.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen innføre krav til eksisterende oppdrettsanlegg om bærekraftig oppsamling av slam for bruk til biogass og fosforgjødsel.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen innen 2024 utforme en plan for hvordan alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp og i en så stor grad som mulig nyttiggjøres, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen avvikle oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder, hvor aktører som må flytte, får forrang på nye lokaliteter utenfor laksefjordene.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige forskriftsendringer for å gjennomføre en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen heretter kun gi tidsbegrensede konsesjoner for all form for havbruk, med en ramme på maksimalt 20 år.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen stanse nye tillatelser til torskeoppdrett og fryse all produksjon inntil konsekvenser for kysttorskens er på plass.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen forby bruken av villfanget renseskjold innen 2025.

Forslag frå Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne:*Forslag 15*

Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, etablere et investeringstilskudd til fiskeoppdrettere som vil gå over til lukkede anlegg eller en teknologi med tilsvarende miljøstandard.

Forslag frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne:*Forslag 16*

Stortinget ber regjeringen inkludere dødelighet i sjøfasen i trafikklyssystemet for havbruk. Grensen for å kvalifisere til grønt lys bør settes til maksimalt 10 pst.

Tilråding frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen vert fremja av medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Høgre, Senterpartiet, Framstegspartiet og Venstre.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige fôrvarer som ikke har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett.

Oslo, i næringskomiteen, den 16. mai 2023

Wilfred Nordlund

leiar

Olve Grotle

ordførar

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Fiskeri- og havministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2758-2

19. april 2023

Dokument 8:216 S (2022-2023) - representantforslag om et bærekraftig og langsiktig havbruk

Jeg viser til brev fra næringskomiteen 13. april der komiteen ber om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av Dokument 8:216 S (2022-2023) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om et bærekraftig og langsiktig havbruk. Representantforslaget inneholder 14 punkter over et bredt spekter av temaer. I svaret under har jeg derfor valgt å inndele mine vurderinger tematisk.

Innledningsvis vil jeg si at jeg er enig i representantenes vurdering om at oppdrettsnæringen har utfordringer som må løses. Når jeg gjennomgår representantenes forslag, ser jeg imidlertid at vi har ulike vurderinger av hvor store utfordringene er, og hva som er målet. All matproduksjon setter fotavtrykk i miljøet. Der mitt mål er at dette avtrykket skal holdes innenfor akseptable rammer, synes representantene å være av en oppfatning om at havbruksnæringen ikke er bærekraftig før miljøpåvirkningen er nærmest lik null. Dette er jeg uenig i.

Jeg vil også nevne at en samlet næringskomité i Innst. 361 S (2014-2015) uttrykker at:

«det også for havbruksnæringen er avgjørende med forutsigbare rammevilkår. Komiteen viser til at det i lakseoppdrett går over to år fra planlegging til ferdig slaktet fisk, ofte lenger. En konkurransedyktig og levedyktig norsk havbruksnæring fordrer derfor at rammebetingelsene ligger fast over tid. Det gjelder blant annet områder som skatt, avgift, regelverk for drift, kontrollrutiner, innrapporteringsrutiner, vekstkriterier og størrelse og hyppighet på tildeling av vekst.»

Å kreve en radikal omlegging av norsk havbruksnæring, slik representantenes forslag vil kreve, er i svært liten grad i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår. Samtidig vil jeg

påpeke at myndighetene kontinuerlig tilpasser havbruksnæringens rammevilkår for å sikre at næringen er bærekraftig, når kunnskapsgrunnlaget tilsier dette.

Som forslagstillerne påpeker, dør det mange fisk i norsk oppdrett før slakt. Regjeringen jobber nå med en stortingsmelding om dyrevelferd der dette blir et viktig tema. Jeg ønsker derfor ikke å forskuttere denne prosessen.

Et utvidet trafikklyssystem

Forslag fremmet av representantene Kaski og Fylkesnes:

- 1. Stortinget ber regjeringen legge om trafikklyssystemet i havbruk slik at prisen på tillatelser senkes for de aktørene som leverer på krav om null lus, null rømming, null eggutslipp og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon.*
- 2. Stortinget ber regjeringen justere trafikklyssystemet i havbruk, slik at rødt lys i et område gir krav om umiddelbar nedskalering av produksjon, uten unntak.*
- 3. Stortinget ber regjeringen uten unntak fryse produksjonen i områder som får gult lys i henhold til trafikklyssystemet for havbruk, til nye miljøkrav innfris og nye konsekvensutredninger er på plass.*
- 4. Stortinget ber regjeringen føre strengere kontroll med oppfyllelse av tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø, slik at tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø kan trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklyssystemet for havbruk brytes.*

Trafikklyssystemet i havbruk er et system som avgjør i hvilke områder av landet det er forsvarlig å gi vekst, basert på den samlede påvirkningen fra havbruk på miljøet i området, der den eneste indikatoren per i dag er lakseluspåvirkning på villaks. Vekst i denne sammenheng handler om produksjonskapasitet i kommersielle tillatelser for produksjon av matfisk av laks, regnbueørret og ørret. Faktisk produksjon i et område vil variere avhengig av hvordan aktører klarer å utnytte sin tildelte kapasitet, produksjonssyklus og fleksibilitet i drift mellom produksjonsområder. I tillegg er det flere særtillatelsesordninger som ikke kommer inn under trafikklyssystemet.

Miljøkrav for den enkelte tillatelse er knyttet til lokaliteten der tillatelsen driftes, og reguleres av annet regelverk, jf. akvakulturloven og tilhørende forskrifter. Det følger blant annet av akvakulturloven § 9 at:

«Departementet kan endre eller trekke tilbake akvakulturtillatelsen:

- a. dersom dette er nødvendig ut fra hensynet til miljøet,*
- b. dersom vesentlige forutsetninger som ligger til grunn for tillatelsen er endret,*
- c. ved grov eller gjentatt overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven,*
- d. dersom tillatelsen ikke benyttes eller bare benyttes i begrenset grad, eller*
- e. dersom en eller flere nødvendige tillatelser gitt i medhold av lovene nevnt i § 6 første ledd bokstav d er bortfalt.»*

Akvakulturloven § 6 første ledd bokstav d fastsetter at det kreves tillatelse etter matloven, forurensningsloven, havne- og farvannsloven og der relevant, etter lov om vassdrag og grunnvann, for å kunne få en tillatelse til å drive akvakultur.

Fiskeridirektoratet fører tilsyn med at driften ved de enkelte lokalitetene skjer i samsvar med miljøkrav. Pålegg ved brudd på lov eller forskrift skal være proporsjonale, men myndighetene har i ytterste fallhjemmel i akvakulturloven til å trekke tillatelser tilbake ved eventuelle brudd. Dette skjer uavhengig av trafikklyssystemet, og bør heller ikke kobles til dette systemet alene.

Akvakulturlovens krav til at akvakulturvirksomheten skal drives på en miljømessig forsvarlig måte, jf. § 10, er rettet mot driften av den enkelte lokalitet. Trafikklyssystemet legger til grunn at alle lokaliteter i et område skal driftes innenfor de miljøkrav som er satt. Dersom den samlede påvirkningen i et produksjonsområde er akseptabel, kan det gis vekst, og dersom den er uakseptabel kan næringens produksjonskapasitet trekkes ned. Regjeringen har trukket ned produksjonskapasiteten i enkelte produksjonsområder i to omganger, i 2020 og i 2022. Aktørene i produksjonsområdene det gjaldt, fikk da 6 måneder på å innrette seg etter nedtrekket. Gitt at vi her snakker om en biologisk produksjon der produksjonsperioden strekker seg over flere år, er det ikke mulig for næringen å innrette seg etter et tenkt vedtak om umiddelbar nedskalering. Dette ville i så fall kreve eksempelvis umiddelbar slakting av fisk satt i sjø, destruksjon av smolt/settefisk i settefiskanlegg og kansellering av kontrakter på levering av rogn. Dette er etter mitt syn ikke forenlig med målet om forutsigbare rammebetingelser.

Når det gjelder mulighet for unntak, vil jeg vise til at næringskomiteen i Innst. 361 S (2014-2015) uttalte at unntak ikke skulle forbeholdes bare de aktørene som ikke påvirket den miljøutfordringen som utløser en reduksjon i produksjonskapasiteten, slik Meld. St. 16 (2014-2015) la opp til:

«K o m i t e e n mener at betingelsene som skisseres for å kunne fatte vedtak om unntak fra regelen er strenge, og det er mulig å se for seg at enkeltaktører også bør få unntak dersom denne aktøren i vesentlig mindre grad enn andre aktører bidrar til å påvirke den aktuelle miljøutfordringen.»

En samlet komité mente derfor at det burde

«vurderes at selskaper som i vesentlig mindre grad enn andre aktører bidrar til på påvirke den aktuelle miljøutfordringen, inntil videre lakselus, også skal kunne søke om unntak fra handlingsregelen».

Reglene for unntak, jf. produksjonsområdeforskriften § 12, er utformet i tråd med denne føringen. Jeg vil bemerke at endringer i denne bestemmelsen for tiden er på høring, se [Forslag til endring av forskrift om produksjonsområder for akvakultur av matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret \(produksjonsområdeforskriften - regjeringen.no\)](#). Formålet med endringene er en ytterligere klargjøring av bestemmelsene for unntak og en innstramning av vilkårene for unntak på enkelte områder.

Tildelingsform vil spille en rolle for hvilken verdiskaping som følger av kapasitetsvekst. I tidligere runder med tildeling har en andel av veksten blitt tildelt til fastpris og en andel blitt tilbudt gjennom auksjon. Ved fastpristildeling tilbys alle aktørene produksjonskapasitet til under anslått markedspris, uavhengig av den enkelte aktørs evne til å skape verdier av disse. Ved auksjon er det derimot rimelig å anta at produksjonskapasiteten allokteres til de

mest effektive aktørene, da disse kan skape størst verdi av tillatelsene og derfor er villig til å betale mest for dem. Hvor effektivt disse aktørene evner å utnytte nye tillatelser, avhenger samtidig av hvorvidt de har tilgang til gode lokaliteter.

En prissetting basert på «krav om null lus, null rømming, null eggutslipp og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon» vil være å gå bort fra vilkåret om objektive tildelingskriterier, da man enten vil måtte prissette kapasiteten ut fra tidligere drift eller basere prissettingen på antakelser om drift framover i tid. All den tid det per i dag ikke finnes praktisk tilgjengelig teknologi som oppfyller alle kravene til null utslipp som representantene foreslår (selv ikke et såkalt «lukket anlegg» er helt uten utslipp), er det vanskelig å se hvordan dette skal håndteres. Jeg er enig i at myndighetene bør gi incentiver til utviklingen av miljøvennlig teknologi, men jeg mener det finnes bedre måter å gjøre dette på. Se nærmere under om tilleggsmandat som er gitt havbruksutvalget og ordningen med miljøteknologitillatelser.

Utslippsfrie og forurensingsfrie anlegg. Slam som ressurs

Forslag fremmet av representantene Kaski og Fylkesnes:

5. *Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser fra nå kun tildeles forurensningsfrie oppdrettsanlegg, som lukkede anlegg.*
6. *Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser skal gå til oppdrettsanlegg som nyttiggjør seg slammet fra anlegget.*
7. *Stortinget ber regjeringen innføre krav til eksisterende oppdrettsanlegg om bærekraftig oppsamling av slam for bruk til biogass og fosforgjødsel.*
8. *Stortinget ber regjeringen innen 2024 utforme en plan for hvordan alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp og i en så stor grad som mulig nyttiggjøres, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.*

Jeg vil innledningsvis i dette avsnittet minne om at det som i dagligtale omtales som «lukkede anlegg i sjø» ikke er fullstendig lukkede, og derfor også vil slippe ut avfallsstoffer. «Forurensningsfrie oppdrettsanlegg», slik det omtales av forslagsstillerne, eksisterer derfor ikke per i dag.

Det følger av akvakulturregelverket at alle oppdrettsanlegg skal etableres, drives og avvikles på «miljømessig forsvarlig» måte, jf. akvakulturloven § 6 første ledd bokstav a og akvakulturdriftsforskriften § 5 første ledd. Dette omfatter både forurensning og økologisk/biologisk påvirkning. I likhet med all annen matproduksjon har også akvakultur et visst miljøavtrykk. Som forslagsstillerne påpeker, er fosfor (som blant annet finnes i fiskeslam) en begrenset ressurs som bør utnyttes bedre. Jeg viser i den forbindelse også til merknader fra klima- og miljøministeren til representantforslag 189 S (2022-2023), som energi- og miljøkomiteen har til behandling.

Gjenbruk av fiskeslam er noe regjeringen er opptatt av. Dette gjenspeiles også i Hurdalsplattformen. Regjeringen ønsker blant annet å stimulere til innovasjon og bærekraftige løsninger i havbruksnæringen, samtidig som vi har satt som mål at alt fôr til havbruksnæringen skal komme fra bærekraftige kilder. Se også nedenfor om samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr.

Som representantene påpeker, er fiskeslam en ressurs som bør utnyttes bedre enn den gjør i dag. Utslipp fra oppdrettsanlegg (herunder av fiskeslam) reguleres i dag gjennom tillatelser fra forurensningsmyndighetene etter forurensningsloven. Disse tillatelsene skal sikre at de ulike lokalitetene drives innenfor lokalitetens bæreevne. Utslippstillatelsene inneholder imidlertid ingen vilkår eller føringer om eventuell oppsamling og påfølgende utnyttelse av slam og avfall fra fiskeproduksjonen. Oppsamling av slam er i dag (i noe ulik grad) nødvendig ved landbaserte og «lukkede» anlegg. Det finnes per i dag ikke et tilsvarende krav for oppdrett i åpne merder i sjø. Alle oppdrettere er riktignok pliktige etter akvakulturdriftsregelverket til å samle opp og ensilere dødfisk daglig.

«Lukket» oppdrettsteknologi til sjøs er i begrenset grad kommersielt tilgjengelig i dag. Men gjennom bl.a. ordningen med utviklingstillatelser har næringsaktører fått mulighet til å teste og utvikle «lukket» teknologi ved hjelp av vederlagsfrie tillatelser. Utviklingen har imidlertid ikke kommet langt nok ennå til at «lukkede» sjøanlegg kan rulles ut på markedet. For det første er det fortsatt for store kostnader knyttet til denne typen oppdrettsteknologi til at anleggene kan driftes lønnsomt. I tillegg er det andre utfordringer med «lukkede» anlegg (også landbaserte), blant annet risiko for intern smittespredning og ivaretagelse av fiskevelferden.

Det finnes i dag tilgjengelig teknologi for oppsamling av fiskeslam tilpasset noen av dagens driftsformer. Havbruksnæringen har også vist økende interesse for mulighetene og potensialet som finnes i å utnytte slammet bedre enn det gjøres i dag. For enkelte typer landbaserte anlegg er det i dag praksis å utnytte fiskeslam, enten direkte som gjødsel, eller til behandling i biogassanlegg. For sjøbaserte oppdrettsanlegg byr oppsamling av slam på større utfordringer. Det er store investeringskostnader knyttet til kjøp, drift og vedlikehold av oppsamlingsutstyr. Dagens kostnadsbilde gjør det derfor ikke bedriftsøkonomisk lønnsomt å samle opp og gjenvinne fiskeslam. Dette er en sentral problemstilling som må løses, før vi kan begynne å diskutere eventuelle krav om oppsamling og resirkulering av fiskeslam for slike anlegg. Det er viktig at eventuelle nye driftskrav ikke vurderes isolert fra oppdrettsnæringens konkurranseevne.

En annen sentral utfordring er regelverket for gjenbruk av animalske biprodukter. Norge har et felles mat- og fôrregelverk med EU gjennom EØS-avtalen som skal sikre trygt fôr og trygg mat. Dette er viktig. Samtidig er det behov for å tilpasse regelverket bedre til en mer sirkulær økonomi og utnyttelse av nye ressurser. Mange av dagens regler har blitt utviklet med utgangspunkt i landbrukets og de mest tradisjonelle marine artenes behov. I dag er det for eksempel ikke tillatt å bruke fiskeslam til å oppdrette børstemark eller insekter som skal brukes til fôr, fordi det mangler dokumentasjon av at fiskeslam er trygt å bruke i denne sammenheng. Her har vi behov for gode prosesser også inn mot EU, og jeg følger opp dette i samarbeid med bl.a. landbruks- og matministeren og Mattilsynet.

Videre tillater ikke EUs gjødselregelverk (foreløpig) å bruke fiskeslam som råstoff i CE-merket gjødsel. Fiskeslam har derfor per i dag et svært begrenset faktisk utnyttelsesområde, og kan ikke utnyttes som eksportvare på det europeiske markedet. Dette er en viktig problemstilling som må løses før vi kan pålegge nye sirkulære løsninger og infrastruktur i

havbruksnæringen. Regjeringen jobber imidlertid med å fastsette nytt gjødselregelverk. Det nye regelverket kan få betydning for den samlede utnyttelsesgraden til fiskeslam.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen slått fast at vi gjennom denne regjeringsperioden skal arbeide for å stimulere til innovasjon, nye produksjonsformer og bærekraftige løsninger i havbruk gjennom en aktiv og teknologinøytral næringspolitikk. Som ledd i dette mener jeg at det er viktig at vi finner løsninger for å gi tydelige insentiver til å utvikle miljøvennlig teknologi som kan løfte næringen og løse de bærekraftsutfordringene vi ser i dag, blant annet knyttet til lusepåslag på vill laksefisk og utslipp av slam. Slike insentiver må utarbeides på en måte som i seg selv ikke medfører en risiko for økt belastning på miljøet, samtidig som det må legges til rette for at det utvikles lønnsom og kommersialiserbar teknologi som kommer hele næringen til gode.

Jeg har derfor gitt havbruksutvalget et tilleggsmandat til å vurdere ulike tiltak for å fremme teknologiutvikling som gir mer bærekraftig vekst. Utvalget skal blant annet vurdere en ordning med miljøteknologitillatelse med definert volum, og virkemidler innenfor rammene av trafikklyssystemet. Insentiver til bruk av lukket teknologi og økt oppsamling av fiskeslam var også i kjernen av det opprinnelige forslaget til miljøteknologitillatelse som var på høring i fjor vinter. Utredningen fra havbruksutvalget kan få relevans for valg av virkemiddel for å fremme teknologiutvikling i havbruksnæringen. Utvalget skal levere sin rapport i september 2023.

Norske laksefjorder

Forslag fremmet av representantene Kaski og Fylkesnes:

- 9. Stortinget ber regjeringen utvikle oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder, hvor aktører som må flytte, får forrang på nye lokaliteter utenfor laksefjordene.*

Dagens regelverk for fiskeoppdrett i og ved nasjonale laksefjorder og lakseelver er snart 15 år gammelt. Jeg har lenge vært åpen om at dette regelverket bør revideres for å holde tritt med teknologiutviklingen som har skjedd de siste årene. Nærings- og fiskeridepartementet jobber derfor nå med å gjennomgå regelverket slik at det i større grad gjenspeiler de føringene som Stortinget har gitt i St.prp. nr. 32 (2006-2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevasdrag og laksefjorder. Vi tar med oss innspillene fra forslagsstillerne videre inn i dette arbeidet.

Sirkulært og lokalt fôr

Forslag fremmet av representantene Kaski og Fylkesnes:

- 12. Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige fôrvarer som ikke har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett i Norge, herunder blant annet ved bruk av Bionova.*

Tilgang på trygt og sunt fôr med lave klimagassutslipp er en forutsetning for bærekraftig matproduksjon. Det må utvikles nye fôrressurser som gir et godt fôr for dyrene, trygg mat for konsumentene, og som er mindre belastende for miljøet. Det blir også viktig å lykkes med en mer effektiv og sirkulær utnyttelse av ressursene. Dette er alle viktige deler av regjeringens politikk. Gjennom virkemiddelapparatets ordinære innsats forskes det på en rekke områder – for eksempel nye råvarer fra havet, som tang, tare, dypvannsfisk eller ulike krepsdyr, og økt

utnyttelse av restprodukter som ellers ville blitt til avfall. Regjeringen styrker nå dette arbeidet med å innføre et nytt virkemiddel – «samfunnsoppdrag» – for bærekraftige fôrressurser, hvor et sentralt element blant annet vil være å utforske hvordan fiskeslam kan utnyttes bedre enn i dag.

Samfunnsoppdrag som virkemiddel ble lansert i regjeringens forslag til langtidsplan for forskning og høyere utdanning i fjor høst, og jeg er tilfreds med at Stortinget sluttet seg til forslaget 14. februar i år.

Gjennom samfunnsoppdraget kobles forskning og utvikling tettere til regelverksarbeid og annen politikktvikling, og det omfatter både fôr til fisk og fôr til landdyr. Det skal bidra til å nå målene Norge har satt for klima, miljø, matproduksjon, sysselsetting og verdiskaping. Fem departementer (NFD, LMD, KLD, HOD og KD) står bak satsingen, og vi er godt i gang med å følge dette opp. Vi skal i samarbeid med relevante aktører benytte 2023 til å designe hvordan samfunnsoppdraget skal utvikles videre som virkemiddel og hvilke mål og delmål som skal settes. Vi ønsker en bred involvering i det videre arbeidet, og spesielt blir det viktig med en god forankring i næringslivet, for å sikre at de nye fôrvarene og fôrløsningene blir tatt i bruk.

Gjennom opprettingen av Bionova legger regjeringen til rette for en mer kraftfull oppfølging av bioøkonomien, og bærekraftig fôr vil også være en del av Bionovas virksomhet.

Tillatelser til akvakultur

Forslag fremmet av representantene Kaski og Fylkesnes:

- 10. Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige forskriftsendringer for å gjennomføre en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø.*
- 11. Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.*
- 13. Stortinget ber regjeringen heretter kun gi tidsbegrensede konsesjoner for all form for havbruk, med en ramme på maksimalt 20 år.*

I september skal det regjeringsoppnevnte havbruksutvalget levere sin utredning (NOU) om hvordan tillatelsessystemet for akvakultur bør innrettes for fremtiden, med vekt på blant annet bærekraftig utvikling og økt verdiskaping. Det fremgår av mandatet at utvalget skal evaluere ordningen med avgrensning av tillatelsene i maksimalt tillatt biomasse (MTB), og ev. foreslå endringer i hvordan tillatelser avgrenses. Utvalget skal videre vurdere om fremtidige oppdrettstillatelser bør være tidsbegrensede. Utredningen kan dermed få relevans for problemstillingene som forslagsstillerne oppstiller, herunder om en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) og tidsbegrensning på oppdrettstillatelser. Det blir derfor ikke riktig av meg å gå nærmere inn på disse spørsmålene før utvalget har levert sine vurderinger og anbefalinger.

Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet arbeider nå med å fastsette et nytt forurensningsregelverk for akvakultur i sjø. Det nye regelverksforslaget var på høring i 2020-2021. Som ledd i dette arbeidet vurderes også eventuelle nye krav om kartlegging av sårbar natur ved søknad om nye oppdrettslokaliteter. Et forslag til

kartleggingsmetodikk er utarbeidet av Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet, i samarbeid med Havforskningsinstituttet. Forslaget er for tiden til behandling i Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet.

Oppdrett av torsk

14. Stortinget ber regjeringen stanse nye tillatelser til torskeoppdrett og fryse all produksjon inntil konsekvenser for kysttorsk er nøye utredet.

Jeg er opptatt av at videre utvikling i både fiskeri- og havbruksnæringene sees i sammenheng. Torskeoppdrett skal være miljømessig forsvarlig og skje innenfor bærekraftige rammer. Flere av kysttorskbestandene våre er i dårlig forfatning, og det er nødvendig at utviklingen av torskeoppdrettsnæringen hensyntar kysttorsk basert på en føre var-tilnærming. I Havforskningsinstituttets "Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2022 - kunnskapsstatus" fremgår det at bestandene av kysttorsk har vært vurdert som mest utsatt for negativ påvirkning fra torskeoppdrett. Oppdrettstorsk rømmer. Den kan også gyte i merd og føre til genetisk innkryssing mellom domestisert oppdrettstorsk og ville bestander av torsk med varierende sårbarhet langs norskekysten. I tillegg kan torskeoppdrettsanlegg føre til endringer i vandringer, adferd, smittespredning, sykdomsutbrudd og fysiologi/reproduksjon hos villtorsk. Dette kan igjen påvirke overlevelse, vekst og rekruttering til ville bestander av torsk. Fiskeridirektoratet arbeider med å skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag knyttet til risiko for økologisk interaksjon mellom oppdrettstorsk og villfisk, og har i den forbindelse bestilt ytterligere risikoråd og kunnskapsstøtte fra Havforskningsinstituttet.

Det er krav i regelverket om at torskeoppdrett skal være miljømessig forsvarlig, og hver enkelt lokalitetssøknad vurderes i lys av blant annet påvirkning på miljøet. I tillegg er det ulike forskriftskrav rettet mot miljøpåvirkning i alle stadier av produksjonen av oppdrettstorsk. Akvakulturmyndighetene har også ulike virkemidler for å håndheve regelverket, blant annet med pålegg overfor næringsaktørene. Fiskeridirektoratet vil i 2023 gjennomføre en tilsynskampanje rettet mot torskeoppdrettsnæringen der målet er å undersøke om drift av disse tillatelsene er i samsvar med akvakulturregelverket og vilkår i tillatelsene. Behovet for endringer i regelverket for torskeoppdrett vurderes løpende og i takt med utviklingen i næringen og tilfanget av ny kunnskap.

Med hilsen

Bjørnar Selnes Skjæran

